

## Procedura potwierdzania dostępności środków na rachunku płatniczym (CAF) – wybrane aspekty prawne

### Spis treści

- I. Uwagi wstępne
- II. PSD i PSD2 jako inicjatywy prawodawcy unijnego mające na celu zwiększenie konkurencji na rynku usług płatniczych
- III. Brak ujęcia CAF w katalogu usług płatniczych
- IV. Istota oraz zakres przedmiotowy CAF
- V. Model funkcjonowania dokonywania transakcji płatniczych z wykorzystaniem CAF w preambule do PSD2
- VI. CAF a usługa inicjowania transakcji płatniczej
- VII. Wymóg wystawienia specjalnego interfejsu dostępowego w odniesieniu do CAF
- VIII. Silne uwierzytelnianie użytkownika (klienta) – SCA
- IX. Podsumowanie

### Streszczenie

Celem artykułu jest analiza obowiązujących przepisów odnoszących się do problematyki związanej z procedurą potwierdzania dostępności środków na rachunku płatniczym, z uwzględnieniem antymonopolowej genezy jej wdrożenia do PSD2. Niestety doktryna właściwie nie poruszyła jeszcze przedmiotowej materii. Przedmiotem rozważań są zatem kwestie związane z ujęciem CAF w PSD2 oraz ustawie o usługach płatniczych, a także analiza tej instytucji w świetle wybranych problemów prawnych, które generują omawiane przepisy. Celem artykułu jest również porównanie CAF z usługą inicjowania transakcji płatniczej, a także zbadanie konieczności zastosowania silnego uwierzytelniania użytkownika w kontekście tej instytucji. Przedmiotowa analiza zawiera także uwagi poświęcone modelowi CAF w świetle preambuły do PSD2 oraz konieczności zadośćuczynienia wymogowi wystawienia specjalnego interfejsu dostępowego w odniesieniu do CAF.

**Słowa kluczowe:** usługi płatnicze, PSD2, open banking, third party providers, TPP, CAF, potwierdzanie środków na rachunku.

**JEL:** K23

\* Radca prawny; e-mail: [michal.maslowski@op.pl](mailto:michal.maslowski@op.pl). Wszelkie zaprezentowane opinie i poglądy stanowią wyłącznie przemyślenia autora i nie powinny być utożsamiane ze stanowiskiem żadnego organu ani instytucji.

## I. Uwagi wstępne

Prawo usług płatniczych, w dobie niezwykle dynamicznego rozwoju nowoczesnych technologii, które wpływają również na rynek płatności, zyskuje coraz większe znaczenie w systemie prawa. Jednym z głównych elementów obszaru rynku finansowego, określanego obecnie jako *fintech* (skrót od *financial technology*), cechującego się m.in. szczególnie wysokim stopniem innowacyjności na rynku usług płatniczych, jest koncepcja tzw. otwartej bankowości<sup>1</sup>. Jej ramy prawne zawarte zostały w dyrektywie PSD2<sup>2</sup>. Akt ten implementowano do ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych<sup>3</sup> (dalej: uup). Fundamentem otwartej bankowości jest możliwość oferowania przez dostawców usług płatniczych opartych na dostępie do rachunku, prowadzonym przez dostawcę prowadzącego rachunek płatniczy (*account servicing payment services provider*; dalej: ASPSP) (Korus, 2017, s. 81 i nast.). Podczas gdy coraz więcej uwagi poświęca się w praktyce i doktrynie usługom dostępu do informacji o rachunku płatniczym (*account information services*; dalej: AIS) oraz inicjowania transakcji płatniczej (*payment initiation services*, dalej: PIS), instytucja potwierdzania dostępności środków na rachunku płatniczym (*confirmation of availability of funds*; dalej: CAF) nie została jeszcze w sposób kompleksowy opisana. Celem niniejszego artykułu jest zatem dokonanie analizy prawnej wybranych aspektów ww. elementu koncepcji otwartej bankowości, również w świetle wątpliwości, które pojawiają się np. na tle komparatystycznym w relacji do usługi inicjowania transakcji płatniczej. Warto także podkreślić, że otwarta bankowość stanowi okazję do podjęcia próby jeszcze bardziej zdecydowanego przełamania inercji w obszarze korzystania z nowoczesnych usług płatniczych przez klientów, którzy niejednokrotnie pozostają niejako na marginesie dynamicznych zmian, dokonujących się obecnie na rynku finansowym (tutaj w obszarze usług płatniczych). Warto w tym kontekście podkreślić choćby – jak się wydaje, nadal nie do końca wykorzystywany – potencjał dostawcy usług płatniczych, o którym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 5 uup, czyli Poczty Polskiej S.A. Z uwagi na specyfikę działalności tego podmiotu (obejmuje on swoim zasięgiem terytorium niemal całej RP<sup>4</sup>), jest on w stanie wpływać na kształtowanie zwyczajów płatniczych wśród np. osób nadal nieubankowionych<sup>5</sup> czy niekorzystających z nowoczesnych usług płatniczych. Otwarta bankowość i usługi płatnicze z nią związane mogą w odniesieniu do tej materii jawić się jako warta rozważenia i wdrożenia opcja biznesowa – wszak droga do rozpoczęcia działalności jako dostawca świadczącej usługę dostępu do informacji o rachunku (art. 2 pkt 4e uup; *Account Information Service Provider*; dalej: AISP), dostawca świadczącej usługę inicjowania płatności (art. 2 pkt 4d uup; *Payment Initiation Service Provider*; dalej: PISP) czy wreszcie dostawca usług płatniczych wydający oparty na karcie instrument płatniczy (*Card Based Payment Instrument Issuer*; dalej: CBPII), wykorzystujący w swojej działalności np. procedurę CAF – pozostaje otwarta także dla ww. dostawcy usług płatniczych, czyli Poczty Polskiej S.A.

<sup>1</sup> Obecnie nie istnieje w przepisach prawa powszechnie obowiązującego definicja legalna tego pojęcia. Można jednak przyjąć, że odnosi się ono do umożliwiania określonym podmiotom regulowanym innym niż banki opierania świadczonych usług na infrastrukturze dostarczanej przez te banki, w tym w szczególności obejmującej dostęp do danych klientów, w zakresie określonym przepisami prawa.

<sup>2</sup> Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE, Dz. Urz. UE L 337 z 23.12.2015 r., str. 335–127.

<sup>3</sup> Dz.U. z 2017 r., poz. 2003, z późn. zm.

<sup>4</sup> Według danych NBP ponad 7100 placówek Poczty Polskiej S.A. w 2017 r. oferowało usługi płatnicze. Zob. [https://www.nbp.pl/systemplatniczy/obrot\\_bezgotowkowy/porownanie\\_UE\\_2017.pdf](https://www.nbp.pl/systemplatniczy/obrot_bezgotowkowy/porownanie_UE_2017.pdf), s. 4.

<sup>5</sup> Według danych NBP w 2017 r. stopień ubankowienia Polaków szacowano na ok. 87%. Zob. [https://www.nbp.pl/systemplatniczy/ocena/ocena\\_2018\\_1.pdf](https://www.nbp.pl/systemplatniczy/ocena/ocena_2018_1.pdf), s. 154.

## II. PSD i PSD2 jako inicjatywy prawodawcy unijnego mające na celu zwiększenie konkurencji na rynku usług płatniczych

Zanim jednak zostanie dokonana szczegółowa analiza procedury potwierdzania dostępności środków na rachunku płatniczym, wymaga wskazania, że zarówno nieobowiązująca już dyrektywa PSD<sup>6</sup>, jak i jej rewizja, czyli PSD2, wpisują się w działania prawodawcy unijnego związane z dążeniem do harmonizacji unijnego rynku wewnętrznego, zogniskowane m.in. wokół zapewnienia odpowiedniego poziomu konkurencji, również w odniesieniu do poszczególnych segmentów rynku finansowego (Zalcewicz, 2011, s. 7). W literaturze wprost wskazuje się, że „celem przyjęcia dyrektywy PSD było ustanowienie na poziomie unijnym nowoczesnych i spójnych ram prawnych dla usług płatniczych mających zapewnić koordynację przepisów krajowych państw członkowskich UE dotyczących wymogów ostrożnościowych, dostępu nowych dostawców usług płatniczych do rynku (...)” (Zalcewicz, 2011, s. 7). Uchwalenie dyrektywy PSD, z jednej strony, miało zatem na celu lepsze zabezpieczenie interesów konsumentów, z drugiej zaś – poprawienie konkurencyjności różnych kategorii podmiotów prowadzących działalność na rynku usług płatniczych (Byrski, Magoń i Szaraniec, 2018, s. 93). W związku z realizacją ww. założeń, dyrektywa PSD po raz pierwszy wprowadziła do unijnego porządku prawnego nową kategorię podmiotów uprawnionych do świadczenia usług płatniczych, czyli instytucje płatnicze. Co istotne, działalność tej kategorii podmiotów – w założeniu mających stworzyć realną konkurencję w obszarze świadczenia usług płatniczych dla instytucji kredytowych, silnie ugruntowanych na rynku przed wejściem w życie dyrektywy PSD, czyli głównie banków (Pacak, 2014, rozważania dot. art. 4) – została maksymalnie zharmonizowana, a ich działalność ma przebiegać na równych zasadach w każdym państwie członkowskim UE oraz EOG (Byrski, 2018, s. 19). PSD2 stanowi kontynuację ww. działań. Prawodawca unijny zdecydował, że katalog usług płatniczych, znany dotychczas z PSD, rozszerzono o usługi PIS oraz AIS. Jak słusznie wskazano w doktrynie, przedmiotową zmianę należy uznać za niewielki element rewizji PSD, jednak najistotniejszy (Byrski i Synowiec, 2017, s. 34). Prawo unijne na zasadzie ewolucji wprowadza bowiem na rynek usług płatniczych kolejne impulsy, mające w założeniu m.in. pobudzać konkurencję. Usługi PIS oraz AIS opierają się bowiem na dostępie do rachunków prowadzonych do tej pory przez ASPSP, co w efekcie – jak wskazano – doprowadziło nierozzerwalnie do włączenia w ramy prawne nowych kategorii dostawców usług płatniczych. W motywie 68 preambuły do dyrektywy PSD2 prawodawca unijny wprost wskazuje, iż – mimo funkcjonowania na rynku instytucji płatniczych – jest świadomy dominującego w dalszym ciągu znaczenia instytucji kredytowych dla konsumentów w odniesieniu do dostępu do instrumentów płatniczych. W celu jednak dalszego przełamywania barier w tym obszarze przyjęto, że „wydawanie opartych na karcie instrumentów płatniczych przez dostawcę usług płatniczych – instytucję kredytową albo płatniczą – innego niż dostawca prowadzący rachunek klienta zapewniłoby większą konkurencję na rynku, a co za tym idzie – szerszy wybór i lepszą ofertę dla konsumentów”. W tym samym motywie wskazano, że w działalności nowego typu dostawcy usług płatniczych (CBPII, choć niewyodrębnionego wprost w katalogu tych dostawców w art. 3 PSD2 czy w definicjach art. 2 uup) istotną rolę może odgrywać procedura CAF. Warto zatem poddać bliższej analizie tę instytucję, związaną pośrednio z dalszym pobudzaniem konkurencji na rynku usług płatniczych, mającą – podobnie jak PIS

<sup>6</sup> Dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE, Dz. Urz. UE L 319 z 5.12.2007 r., str. 1–36.

oraz AIS – przyczynić się do likwidowania nieuzasadnionej przewagi rynkowej znajdującej się dotychczas po stronie pewnej grupy podmiotów profesjonalnych (Kasiewicz, 2018, s. 120 i nast.), przez które należy w tym wypadku rozumieć przede wszystkim banki.

### III. Brak ujęcia CAF w katalogu usług płatniczych

W pierwszej kolejności wymaga podkreślenia, że CAF nie jest usługą płatniczą (Korus, 2017, s. 85). Procedura ta nie została bowiem ujęta przez prawodawcę unijnego, a w ślad za nim przez ustawodawcę polskiego, w enumeratywnym katalogu tych usług, określonych odpowiednio w Aneksie do PSD2 oraz art. 3 ust. 1 uup. Niezasadnym wydaje się zatem określanie CAF jako „usługi”, gdyż w uup „świadczeniu usług” należy przypisać szczególną, specyficzną konotację znaczeniową, odnoszącą się *stricto* do katalogu usług płatniczych<sup>7</sup>. Dodatkowo trudno uznać, że CAF jest „dostarczaniem usługi”, skoro jest to *de facto* element składowy powiązany z innymi usługami płatniczymi (wydawaniem instrumentów płatniczych, poleceniem zapłaty czy inicjowaniem transakcji płatniczych), będący realizacją zapytania o charakterze informacyjnym (udzielenia prostej odpowiedzi w związku z wystąpieniem ze stosownym wnioskiem przez jednego dostawcę w stosunku do innego<sup>8</sup>). Warto wskazać, że przepisy odnoszące się do przedmiotowej materii nie znalazły się w projekcie PSD2, pierwotnie zaprezentowanym w ramach tzw. pakietu płatności<sup>9</sup> przez KE w lipcu 2013 r. Dopiero w ramach dalszych etapów unijnego procesu legislacyjnego, tj. negocjacji projektu w Radzie Unii Europejskiej, uznano, że unormowanie tego rodzaju instytucji może przyczynić się do zwiększenia konkurencji na rynku, a także – w przypadku CBPII – pozwoli na lepsze zarządzanie ryzykiem kredytowym temu podmiotowi<sup>10</sup>. Procedura CAF nie została także wprost zdefiniowana w obu aktach. Nie zdecydowano się również na wyodrębnienie w definicjach osobnej kategorii dostawcy czy też podmiotu, który zamierza wydawać instrumenty płatnicze oparte na karcie płatniczej, choć w odniesieniu do podmiotów wykorzystujących ten model biznesowy w PSD2 – a w ślad za nim w uup – przyjęto określenie, jak wskazano, „dostawca usług płatniczych wydający instrumenty płatnicze oparte na karcie”. Mimo zatem braku formalnego zawarcia CBPII w definicjach oraz w zamkniętym katalogu dostawców usług płatniczych, nie powinno ulegać wątpliwości, że przeprowadzanie CAF może być rozważane w działalności prowadzonej wyłącznie przez dostawców usług płatniczych wymienionych odpowiednio w art. 1 ust. 1 PSD2 oraz art. 4 ust. 2 uup, uprawnionych do wydawania instrumentów płatniczych (opartych na karcie płatniczej). Z uwagi na fakt, że możliwość przeprowadzania CAF została przez prawodawcę unijnego, a w ślad za nim ustawodawcę polskiego, ograniczona do CBPII, określony dostawca usług płatniczych, wskazany we właściwym katalogu i uprawniony do świadczenia usługi wskazanej w art. 3 ust. 1 pkt 4 uup, chcąc stosować procedurę CAF, będzie działał w tym wypadku w charakterze CBPII. Tego rodzaju dostawcę należy zakwalifikować także jako dostawcę usług płatniczych będącego stroną trzecią (*third party-provider*, dalej: TPP), gdyż w sytuacji skorzystania z CAF dochodzi do wykorzystania i oparcia się na dostępie do rachunku, prowadzonego przez ASPSP, analogicznie do przypadku PISP lub AISP, jednak nie mamy tutaj do czynienia ze

<sup>7</sup> Nie licząc wyjątku w postaci „usług ściśle powiązanych ze świadczeniem usług płatniczych”, wskazanych np. w art. 74 ust. 1 pkt 1 uup.

<sup>8</sup> *Vide* dalsze uwagi w niniejszym artykule.

<sup>9</sup> Obok projektu PSD2 drugim elementem „pakietu płatności” był projekt rozporządzenia odnoszącego się do regulacji opłaty *interchange* w Unii Europejskiej.

<sup>10</sup> Zob. szerzej treść motywu 67 w preambule do PSD2.

świadczeniem usługi płatniczej. Warto podkreślić także, że CAF jako element transakcji płatniczej wykonywanej za pośrednictwem CBPII nie wiąże się z wykorzystywaniem indywidualnych danych uwierzytelniających zapewnianych przez ASPSP, tak jak ma to miejsce w przypadku usług PIS oraz AIS. CBPII będzie zobowiązany, wydając instrument płatniczy oparty na karcie płatniczej, do zapewniania użytkownikowi indywidualnych danych uwierzytelniających właściwych dla wydawanego przez siebie instrumentu płatniczego. Ustawodawca nie przewidział także obowiązku prowadzenia specjalnego rejestru dla CBPII (tak jak ma to miejsce np. w przypadku dostawców świadczących usługę dostępu do informacji o rachunku płatniczym na podstawie art. 4 ust. 3 uup).

#### IV. Istota oraz zakres przedmiotowy CAF

Przepisy regulujące CAF, czyli przede wszystkim art. 49a uup, stanowią niemal bezpośrednią transpozycję art. 65 PSD2, również normującego tę materię. Na podstawie ww. przepisów można zatem przyjąć, że **istotą CAF jest potwierdzanie przez ASPSP dostępności środków na rachunku płatniczym płatnika, niezbędnych do wykonania transakcji płatniczej zainicjowanej przez płatnika instrumentem płatniczym opartym na karcie płatniczej wydanym przez CBPII, powiązanych z rachunkiem prowadzonym dla płatnika (posiadacza rachunku) przez tego ASPSP (Korus, 2017, s. 85), w przypadku wystąpienia z wnioskiem o takie potwierdzenie przez CBPII**. Przeprowadzenie CAF wymaga przy tym dostępności rachunku płatniczego płatnika on-line w momencie występowania z ww. wnioskiem, uprzedniego udzielenia zgody CBPII przez płatnika przed pierwszym wystąpieniem o przekazanie informacji w ramach CAF, a także wyrażenia zgody ASPSP na udzielanie przedmiotowej informacji (art. 49a ust. 1 pkt 1–3 uup). Z uwagi na fakt, że CAF dotyczy wyłącznie instrumentów płatniczych opartych na karcie (co wynika bezpośrednio z brzmienia art. 65 ust. 1 PSD2 oraz art. 49a ust. 1 uup), ustalając zakres przedmiotowy tej procedury warto w tym miejscu odwołać się do brzmienia art. 2 pkt 20 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie opłat *interchange* w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę<sup>11</sup>, czyli definicji „instrumentu płatniczego opartego na karcie”, przez który należy rozumieć dowolny instrument płatniczy, w tym kartę, telefon komórkowy, komputer lub dowolne inne urządzenie techniczne zawierające odpowiednią aplikację płatniczą, który umożliwia płatnikowi zainicjowanie transakcji płatniczej realizowanej w oparciu o kartę, która nie jest poleceniem przelewu ani poleceniem zapłaty, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 rozporządzenia (UE) nr 260/2012<sup>12</sup>. CAF *per se* nie dotyczy zatem polecenia przelewu oraz polecenia zapłaty. Jak słusznie zauważono w doktrynie, CAF – w przeciwieństwie do usług PIS oraz AIS – wymaga natomiast uprzedniego poinformowania ASPSP przez użytkownika o zamiarze wykorzystywania tej procedury przez wskazanego CBPII (Korus, 2017, s. 85). Warto także zasygnalizować pewne wątpliwości, mogące się pojawić w praktyce w związku z udzielaniem zgody ASPSP na przekazywanie przedmiotowej informacji w ramach CAF. Przepisy nie precyzują bowiem, czy takie oświadczenie ze strony płatnika (użytkownika) może mieć charakter generalny, obejmujący przyszłe transakcje płatnicze inicjowane instrumentami płatniczymi wydawanymi przez CBPII, czy też wymagane jest każdorazowe udzielenie zgody ASPSP wraz

<sup>11</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie opłat *interchange* w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę (Dz. Urz. UE L 123 z 19.05.2015 r., str. 1–15).

<sup>12</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiające wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009 (Dz. Urz. UE L 94 z 30.03.2012 r., str. 22–37).

z przekazywaniem informacji o upoważnieniu konkretnego CBPII. Wydaje się, że oświadczenie, w którym udzielona zostanie „generalna” zgoda ASPSP przez użytkownika na przeprowadzanie CAF przez różnych CBPII nie jest niezgodne z art. 49a uup. Wówczas przekazywanie informacji o uprawnionym CBPII miałyby charakter jedynie notyfikacji. W razie wątpliwości wydaje się jednak, że taką notyfikację ASPSP może jednocześnie odczytywać jako zgodę na przeprowadzanie CAF w stosunku do danego, konkretnego CBPII.

CBPII, podobnie jak pozostałe TPP, jest zobowiązany do uwierzytelnienia siebie wobec ASPSP zgodnie z wymogami, o których mowa w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2018/389 z dnia 27 listopada 2017 r. uzupełniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji<sup>13</sup> (zob. dalsze uwagi). Wymaga także wskazania, że CAF sprowadza się do udzielenia przez ASPSP odpowiedzi „tak” lub „nie” i nie może obejmować innych informacji, w tym podania salda rachunku płatnika (art. 49a ust. 3 uup). Niedozwolone jest ponadto, w związku z realizacją przedmiotowego wniosku, blokowanie przez ASPSP środków pieniężnych na rachunku płatniczym płatnika (art. 49a ust. 4 uup). Procedura CAF nie ma również zastosowania w przypadku transakcji płatniczych zainicjowanych za pośrednictwem instrumentów płatniczych opartych na karcie płatniczej, na których jest przechowywany pieniądź elektroniczny (art. 49a ust. 6 uup).

## V. Model funkcjonowania dokonywania transakcji płatniczych z wykorzystaniem CAF w preambule do PSD2

Prawodawca unijny opisał jeden z modeli funkcjonowania CAF w motywach 67 oraz 68 do preambuły PSD2. Zasadniczym celem wprowadzenia do przepisów dyrektywy tej procedury, jak wskazywano w trakcie wyżej poczynionych rozważań, było zwiększenie konkurencji na rynku wydawców instrumentów płatniczych opartych na karcie, co ma zapewnić szerszy wybór oraz lepszą ofertę dla konsumentów. W motywie 67 wskazano, że przeprowadzanie CAF ma pozwolić w zamyśle CBPII na zarządzanie i ograniczenie ryzyka kredytowego przez ten podmiot, szczególnie w przypadku transakcji płatniczej dokonywanej kartą debetową (wówczas co do zasady transakcja dokonywana jest do wysokości środków zgromadzonych na rachunku). Z kolei w motywie 68 wskazano na praktyczne elementy transakcji płatniczych z wykorzystaniem instrumentu płatniczego opartego na karcie i wydanego przez CBPII, oparte w pierwszej kolejności na przeprowadzeniu CAF oraz dokonanie, w jego rezultacie, dwóch transakcji płatniczych. Wymaga zatem podkreślenia, że immanentną częścią ewentualnego przeprowadzenia procedury CAF jest zainicjowanie transakcji płatniczej instrumentem płatniczym opartym na karcie przez płatnika, co nie budzi wątpliwości. Po uzyskaniu przez CBPII informacji od ASPSP właściwej informacji odnośnie do dostępności środków na rachunku typu „tak/nie” (co wiąże się oczywiście ze spełnieniem szeregu omawianych wyżej wymogów), prawodawca unijny sugeruje, że kolejnymi etapami całej transakcji płatniczej z użyciem instrumentu płatniczego opartego na karcie, wydanego przez CBPII, powinno być dokonanie najpierw transakcji między CBPII a ASPSP prowadzącym

<sup>13</sup> Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2018/389 z dnia 27 listopada 2017 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji (Dz. Urz. UE L 69 z 13.03.2018 r., str. 23); dalej: RTS.

rachunek akceptanta, a następnie kolejnej transakcji między ASPSP prowadzącym rachunek płatnika a tym CBPII (która ma być „zwykle” poleceniem zapłaty, co również sugeruje przyjęcie w tej kwestii innego możliwego rozwiązania). Jak podkreślono, obie transakcje „powinny być traktowane tak samo jak wszelkie inne równoważne transakcje”, co implikuje korzystanie z tych samych praw i podleganie tym samym obowiązkom, w szczególności w odniesieniu np. do uwierzytelniania czy ponoszenia odpowiedzialności wobec poszczególnych uczestników łańcucha płatności.

Warto w tym kontekście wskazać, że model transakcji płatniczej z wykorzystaniem CAF, opisany przez prawodawcę unijnego w motywie 68, nie znajduje *explicite* odzwierciedlenia w treści przepisów PSD2 (tj. ani w art. 65, ani w innych postanowieniach tego aktu). Dodatkowo, taki rodzaj transakcji płatniczej, przeprowadzanej przez płatnika za pośrednictwem CBPII, powoduje, że płatnik jest *de facto* kredytowany przez tego dostawcę (co nie jest bez znaczenia przy dokonywaniu wielu transakcji przez płatnika na niewielkie kwoty, np. z autoryzacją *offline*<sup>14</sup>), a ponadto CBPII – mimo przeprowadzenia CAF – narażony jest na ryzyko braku środków na rachunku płatnika, gdyż CAF nie daje możliwości dokonania symultanicznej blokady na rachunku. W tym kontekście powstaje pytanie także o praktyczną stronę realizacji tej transakcji. Prawodawca unijny wskazuje bowiem, że do transakcji płatniczej z wykorzystaniem polecenia zapłaty będzie dochodzić między ASPSP prowadzącym rachunek płatnika a CBPII. Polecenie zapłaty inicjuje odbiorca (art. 3 ust. 2 uup), którym w tym przypadku będzie CBPII. Złożenie zlecenia płatniczego przez odbiorcę wymaga jednak zgody płatnika. Powstaje zatem pytanie, czy można uznać, że zgoda na przeprowadzanie CAF na podstawie art. 49a uup, udzielana przez płatnika, jest jednocześnie zgodą na dokonanie polecenia zapłaty. Prawodawca unijny, przez wskazanie, że „transakcje powinny być traktowane tak samo jak wszelkie inne równoważne transakcje”, zdaje się eliminować taką możliwość. CBPII zatem, w przypadku CAF wykorzystywanego w modelu dokonywania transakcji opartego na sugestiiach prawodawcy unijnego, powinien uzyskać zgodę od płatnika na dokonywanie polecenia zapłaty z jego rachunku w przypadku transakcji dokonywanej każdorazowo instrumentem płatniczym opartym na karcie, wydanym przez tego CBPII, niezależnie od zgody wydawanej na przeprowadzania CAF. Należy jednak pamiętać, że taki model dokonywania transakcji również obciążony jest pewnym ryzykiem ze strony CBPII, gdyż jednym z elementów polecenia zapłaty jest możliwość odwołania zlecenia płatniczego przez płatnika, na podstawie którego dokonano tej transakcji (art. 51 ust. 3 uup), co może finalnie komplikować cały proces rozliczenia i rozrachunku transakcji. Treść motywu 68 należy interpretować zatem jako jeden z modeli biznesowych, w ramach którego możliwe jest wykorzystywanie przez dostawców usług płatniczych CAF (prawodawca unijny przyjął zresztą, że użycie instrumentu opartego na karcie „często” spowoduje omówione wyżej skutki, co sugeruje dopuszczenie również innych możliwości w tej materii).

## VI. CAF a usługa inicjowania transakcji płatniczej

Z kolei analiza treści art. 65 PSD2 oraz art. 49a uup nakazuje zastanowić się nad relacją tej procedury do PIS, abstrahując od możliwego modelu dokonywania transakcji płatniczych

<sup>14</sup> Powstaje zatem pytanie, czy w takiej sytuacji możliwe jest dokonywanie CAF. Transakcje dokonywane z autoryzacją *offline* charakteryzują się bowiem brakiem weryfikacji środków na rachunku płatnika w chwili dokonywania tej transakcji, czyli bez udziału systemu bankowego (brak jest również blokady środków na rachunku). Terminal płatniczy nie przesyła więc zapytania autoryzacyjnego do banku, tak jak ma to miejsce w przypadku autoryzacji *online*. Sama transakcja (lub transakcje) rozliczana jest zbiorczo w określonym przedziale czasowym, np. po upływie kilku dni. Wydaje się, że przeprowadzanie CAF powodowałoby konieczność potwierdzenia dostępności środków na rachunku płatnika, co *per se* oznacza konieczność przeprowadzania transakcji *de facto on-line*. Kwestia ta pozostaje jednak, jak się wydaje, elementem umowy między CBPII a płatnikiem oraz między CBPII a ASPSP (organizacją kartową).

z wykorzystaniem CAF, nakreślonego przez prawodawcę unijnego w motywie 68 preambuły do PSD2 i obarczonego potencjalnymi rodzajami ryzyka po stronie CBPII. Nie ulega wątpliwości, że w obu przypadkach, tj. CAF oraz PIS, dochodzi do skorzystania przez płatnika z pośrednictwa podmiotu trzeciego w łańcuchu płatności w celu dokonania transakcji płatniczej, czyli również jej zainicjowania. Zgodnie z art. 3 ust 5 uup, przez PIS należy rozumieć usługę polegającą właśnie na zainicjowaniu zlecenia płatniczego przez PISP, w tym oczywiście również za pomocą instrumentu płatniczego opartego na karcie płatniczej. Z kolei w art. 49a ust. 2 pkt 2 uup wprost stwierdzono, że CBPII może wystąpić z wnioskiem o przeprowadzenie CAF w przypadku, gdy płatnik zainicjował transakcję płatniczą realizowaną w oparciu o kartę płatniczą na daną kwotę przy użyciu instrumentu płatniczego opartego na karcie. Jeżeli przyjęte zostanie, że jednym z elementów procesu inicjowania transakcji (szczególnie w ramach autoryzacji; Kokkola, 2010, s. 57) jest weryfikacja dostępności środków na rachunku, to w tym kontekście powstaje szereg pytań, związanych z charakterem prawnym CAF w omawianym kontekście.

Po pierwsze warto przeanalizować kwestię nierozzerwalności CAF oraz PIS, jeśli CBPII zdecyduje o wykorzystaniu innego modelu biznesowego (bez polecenia zapłaty), nakreślonego przez prawodawcę unijnego w preambule do PSD2. Wydaje się bowiem, że trudno uznać, iż możliwe jest w takiej sytuacji przeprowadzanie procedury CAF w oderwaniu od zainicjowania transakcji płatniczej (jak wskazano, na przyjęcie takiej interpretacji wskazuje wprost treść art. 49a ust. 2 pkt 2 uup). W efekcie zatem uprawnionym wydaje się przyjęcie, że realizacja poszczególnych etapów PIS powoduje, iż dany dostawca będzie działał symultanicznie, w ramach tej samej transakcji na określonym jej etapie jako CBPII oraz jako PISP (o ile CBPII nie zdecyduje się np. na *outsourcing* w tej materii<sup>15</sup>). W przypadku wykorzystania CAF (wówczas dostawca działa jako CBPII) dojdzie do podwójnego aktu potwierdzenia dostępności środków na rachunku (o ile oczywiście odpowiedź ASPSP w ramach CAF będzie pozytywna, w przeciwnym razie transakcja nie dojdzie bowiem do skutku i przesłanie zapytania w ramach PIS nie będzie już w ramach tej konkretnej transakcji konieczne ani zasadne). Procedura ta odbywa się bowiem na początkowym etapie PIS, po zainicjowaniu transakcji przez płatnika. Jak wskazano, wydaje się, że do potwierdzenia dostępności środków – po udzieleniu odpowiedzi „tak” przez ASPSP – powinno dojść również bezpośrednio w ramach PIS (teoretycznie może zdarzyć się bowiem, że w czasie pomiędzy wykonaniem CAF a PIS środki na rachunku przestaną być dostępne, tak jak w przypadku przeprowadzenia CAF i następnie zlecenia polecenia zapłaty przez CBPII). W świetle powyższego zatem prawidłowe wydaje się przyjęcie, iż poprzez świadczenie usługi wydawania instrumentu płatniczego opartego na karcie płatniczej, powiązanego z rachunkiem płatniczym prowadzonym dla płatnika przez ASPSP, dany dostawca będzie działał w charakterze CBPII (np. PISP chcący poszerzyć swoje usługi o wydawanie kart płatniczych w celu np. zaoferowania programów lojalnościowych, zniżek itd.). W sytuacji, gdy dojdzie do zainicjowania transakcji ww. instrumentem przez płatnika oraz przeprowadzenia CAF, właściwym wydaje się przyjęcie, że na tym etapie dostawca nadal będzie działał jako CBPII. Jednak po uzyskaniu odpowiedzi od ASPSP, dalsze etapy składania zlecenia płatniczego (w tym blokada środków na rachunku) będą odbywały się

<sup>15</sup> Niestety ograniczone ramy niniejszej analizy nie pozwalają na jej pogłębienie w odniesieniu do możliwości *outsourcingu* usługi PIS w odniesieniu do CBPII, jednak – w razie jej zasadności oraz dopuszczalności – może okazać się ciekawa propozycja np. dla małych instytucji płatniczych. Szerzej na temat *outsourcingu* w działalności dostawców usług płatniczych; zob. Byrski, 2018.



już w ramach świadczenia przez tego dostawcę usługi PIS, czyli będzie on działał w charakterze PISP (w tym kontekście powstaje pytanie o zasadność występowania z wnioskiem o CAF, skoro – jak wskazano – potwierdzanie dostępności środków na rachunku, niezbędnych do wykonania danej transakcji, stanowi każdorazowo element PIS). Obie procedury, w ramach tej samej transakcji płatniczej, będą się wiązać, w rezultacie, z obowiązkiem podwójnego uwierzytelniania się przez danego dostawcę wobec ASPSP: najpierw jako CBPII, a następnie jako PISP.

Przyjęcie ww. interpretacji za poprawną oznaczałoby, że – w odniesieniu do polskiego porządku prawnego – do katalogu podmiotów uprawnionych do działania w charakterze CBPII nie można by zaliczyć małych instytucji płatniczych, czyli, w założeniu, dostawców usług płatniczych wyróżniających się innowacyjnością (wspomnianych *fintechów*). W art. 2 pkt 17b uup *explicite* wskazano, że ww. podmioty nie są uprawnione do prowadzenia działalności w zakresie usług płatniczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 7 lub 8 uup, czyli odpowiednio PIS (pkt 7) lub AIS (pkt 8). W rezultacie, konsekwentnie, wymagałoby wskazania, że działanie w charakterze CBPII, mimo że polega na wydawaniu instrumentów płatniczych opartych na karcie płatniczej (art. 3 ust. 1 pkt 4 UUP), do czego jest uprawniona mała instytucja płatnicza, wymaga uzyskania zezwolenia na działanie w charakterze krajowej instytucji płatniczej<sup>16</sup>, która z kolei może świadczyć usługi właściwe PISP<sup>17</sup> (oczywiście w sytuacji chęci podjęcia próby stworzenia innego modelu biznesowego niż opisany w preambule do PSD2). Dopiero bowiem w takiej sytuacji, jak wynika z powyższej analizy, możliwe byłoby przeprowadzenie CAF oraz świadczenie usługi PIS (w przypadku, gdy dany dostawca chciałby przeprowadzać CAF oraz świadczyć PIS wyłącznie w ramach swojej działalności).

Weryfikacja wyżej postawionej tezy może nastąpić m.in. przez próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy przeprowadzenie CAF pozwala wyłącznie na sprawdzenie dostępności środków na rachunku płatnika, w oderwaniu od chęci dokonania transakcji płatniczej instrumentem opartym na karcie płatniczej. W wypadku pozytywnego odniesienia się do ww. sytuacji, możliwym byłoby uznanie, iż prowadzenie działalności w charakterze CBPII (wydawanie instrumentów płatniczych opartych na karcie płatniczej do rachunku prowadzonego przez ASPSP oraz możliwość przeprowadzania CAF można uznać za *differentia specifica* tego rodzaju podmiotu) nie ogranicza się *de facto* do PISP. Abstrahując od zasadności takiego działania ze strony CBPII, w przepisie art. 49a ust. 2 pkt 2 uup *expressis verbis* wskazano, że CBPII może wystąpić z wnioskiem o przeprowadzenie CAF w sytuacji, gdy płatnik zainicjował transakcję płatniczą na daną kwotę realizowaną w oparciu o kartę płatniczą przy użyciu instrumentu płatniczego opartego na tej karcie wydanego przez tego CBPII. Trudno uznać zatem, że dopuszczalne jest przeprowadzenie CAF (np. w celu zbadania „wypłacalności” użytkownika) w oderwaniu od następczego realizowania (przez płatnika) dalszych etapów transakcji płatniczej (składania zlecenia płatniczego) w ramach PIS (w modelu bez polecenia zapłaty). CAF w takim wypadku będzie stanowił wstępny element PIS, specyficzny dla PISP działającego w tej fazie transakcji jako CBPII (z uwagi na wydany płatnikowi instrument płatniczy). W przeciwnym razie należałoby przyjąć, że usługa tożsama z PIS świadczona jest

<sup>16</sup> Poza oczywiście podmiotami uprawnionymi do świadczenia tych usług/przeprowadzania CAF *ex lege* (art. 4 ust. 2 uup).

<sup>17</sup> Wydaje się, że może na tym ucierpieć rozwój rynku usług płatniczych w Polsce, gdyż potencjał wynikający z CAF nie został jeszcze tak naprawdę odkryty, a jest to obszar działalności na rynku usług płatniczych warty rozważenia pod kątem możliwości biznesowych – instytucje płatnicze mogą np. oferować użytkownikom karty płatnicze bez konieczności prowadzenia rachunku (czyli dodatkowych obciążeń infrastrukturalnych), co otwiera z kolei pole do oferowania tzw. *additional value services*, jak np. programy lojalnościowe czy stosowne zniżki po zawarciu umowy z określonymi akceptantami. Nie bez znaczenia mogą być tu również możliwości związane z pobieraniem np. opłaty interchange.

przez CBPII w ramach CAF, a – jak wskazano – ASPSP nie jest uprawniony np. dokonać blokady środków w przypadku realizacji wniosku o CAF. Jest to możliwe dopiero w ramach PIS.

W rezultacie zatem uprawnione wydaje się przyjęcie wniosku, że CAF stanowi – w przypadku wystąpienia ze stosownym wnioskiem przez CBPII – nieuregulowany wcześniej, wstępny element PIS, który, po zakończeniu (w przypadku pozytywnej odpowiedzi ASPSP o dostępność środków), przekształca się na kolejnych etapach składania zlecenia płatniczego (dokonywania transakcji płatniczej) w świetle przepisów uup *stricte* w usługę PIS, właściwą dla PISP. Należy przy tym wskazać, że przeprowadzenie CAF zależy wyłącznie od uznania CBPII (wskazuje na to brzmienie art. 49a ust. 2 uup) – możliwe jest zatem zainicjowanie transakcji płatniczej instrumentem płatniczym opartym na karcie płatniczej wydanym przez ten podmiot bez przeprowadzania CAF (wydaje się, że dotyczy to również modelu opartego na poleceniu zapłaty, choć w praktyce taka sytuacja jest bardzo mało prawdopodobna: rezygnując z CAF, CBPII narażałby się na ogromne ryzyko kredytowania płatnika bez wiedzy o saldzie na jego rachunku). Wówczas, od chwili zainicjowania transakcji przez płatnika, podmiot ten będzie działał w charakterze PISP (co wiąże się, jak wskazano, m.in. z możliwością blokady środków na rachunku).

## VII. Wymóg wystawienia specjalnego interfejsu dostępowego w odniesieniu do CAF

Jednym z kluczowych elementów, związanych z przeprowadzaniem CAF, jest obowiązek stauowany w art. 49a ust. 2 pkt 3 uup (w ślad za art. 65 ust. 2 lit. c PSD2), zgodnie z którym CBPII, występując z przedmiotowym wnioskiem, uwierzytelnia siebie wobec ASPSP przed złożeniem tego wniosku oraz w sposób bezpieczny porozumiewa się z tym ASPSP zgodnie z wymogami określonymi w przepisach RTS. Oznacza to, że procedura CAF została objęta zakresem przedmiotowym ww. aktu wykonawczego do dyrektywy PSD2. Z uwagi na doniosłość tej materii dla funkcjonowania rynku usług płatniczych, warto poddać ją bliższej analizie. W pierwszej kolejności wymaga zwrócenia uwagi, iż w art. 49a uup ustawodawca nie zdecydował się – tak jak ma to miejsce w przypadku usług PIS (art. 59s ust. 2 uup) oraz AIS (art. 59t ust. 3 uup) – na sprzężenie obowiązku bezpiecznej komunikacji CBPII z ASPSP z analogicznym obowiązkiem ASPSP względem CBPII. W świetle przepisów RTS, o czym będzie mowa w dalszych rozważaniach, nie powinno jednak ulegać wątpliwości, że ASPSP również powinny zostać obciążone takim obowiązkiem, dlatego brak jego wyrażenia w art. 49a uup należy ocenić krytycznie. Jednym z kluczowych przepisów RTS, który w założeniu ma pozwalać w praktyce na realizację idei bezpiecznej komunikacji pomiędzy dostawcami usług płatniczych, jest obowiązek posiadania (wystawienia) przez ASPSP co najmniej jednego interfejsu dostępowego. Wydaje się, że większość ASPSP zdecyduje się zrealizować ww. obowiązek w oparciu o odpowiednią implementację jednej z inicjatyw standaryzacyjnych, dotyczących specjalnych interfejsów dostępowych (tzw. *Application Programming Interface*; dalej: API)<sup>18</sup>. W odniesieniu do procedury CAF, w art. 30 ust. 1 lit. a RTS wskazano, iż interfejs dostępowy wystawiony przez ASPSP powinien umożliwiać CBPII zidentyfikowanie się wobec tego dostawcy. Pozwoli to zatem na zadośćuczynienie przez CBPII obowiązkowi nałożonemu przez ustawodawcę w art. 49a ust. 2 pkt 3 uup. Charakter CAF (tj. operacja

<sup>18</sup> Choć oczywiście przepis art. 30 RTS dopuszcza możliwość np. dokonania jedynie odpowiedniej modyfikacji interfejsu dostępowego udostępnianego dotychczas użytkownikom w ramach oferowania bankowości elektronicznej, bez konieczności tworzenia odrębnego API.

sprowadzająca się do udzielenia odpowiedzi przez ASPSP odnośnie do dostępności określonych środków na rachunku płatnika) powoduje, że stosunkowo niewielką część przepisów odnoszących się do standardów bezpiecznej komunikacji poświęcono tej materii. Niemniej za dość istotny należy uznać w tym kontekście przepis art. 33 ust. 6 lit. c RTS, który precyzuje jeden z warunków objęcia wyłączeniem ASPSP z obowiązku ustanowienia mechanizmów awaryjnych, mających umożliwiać TPP – w razie braku dostępności specjalnego interfejsu – korzystanie z interfejsów udostępnionych użytkownikom na potrzeby uwierzytelnienia i komunikacji z ASPSP. Nadzorca, badając możliwość zwolnienia danego ASPSP z omawianego obowiązku, będzie zwracał zatem uwagę m.in. na aspekt związany z powszechnym stosowaniem przez TPP specjalnego interfejsu, również w odniesieniu do procedury CAF. Jednym z praktycznych problemów interpretacyjnych w tym obszarze, obok zbyt ogólnej i niezrozumiałej klauzuli „powszechnego stosowania”, może być fakt braku zainteresowania TPP przeprowadzaniem procedury CAF w ogóle. Powstaje zatem pytanie, w jaki sposób nadzorca winien traktować spełnienie tej przesłanki przez ASPSP w odniesieniu do przedmiotowej procedury (niezależnie od jej niejasności *per se*)? Nie jest bowiem wykluczone, że w dłuższej perspektywie procedura CAF doczeka się praktycznego zastosowania na polskim rynku<sup>19</sup>.

CBPII zobowiązano na mocy art. 35 RTS, obok PISP oraz dostawców świadczących usługę dostępu do informacji o rachunku, do zadośćuczynienia szeregu obowiązkom, związanym z zachowaniem możliwie najwyższego bezpieczeństwa sesji komunikacyjnych między tym podmiotem a ASPSP. Wskazano tu m.in. na konieczność stosowania bezpiecznego szyfrowania podczas wymiany danych (art. 35 ust. 1 RTS) czy możliwie najkrótszego trwania sesji wymiany tych danych. CBPII zobligowano także m.in. do stosowania odpowiednich certyfikatów, o których mowa w art. 34 RTS.

## VIII. Silne uwierzytelnianie użytkownika (klienta) – SCA

Wymogi odnośnie do przeprowadzania procedury CAF, ustanowione przez prawodawcę unijnego, a w szczególności konieczność dostępności on-line rachunku, do którego wydany został instrument płatniczy oparty na karcie, nakazują raczej przyjmować, że instytucja ta projektowana była głównie z myślą o transakcjach zdalnych, choć oczywiście nie wyklucza to przeprowadzania CAF w przypadku płatności dokonywanych przy użyciu tradycyjnych terminali płatniczych (POS/POI<sup>20</sup>). W sytuacji jednak, gdy transakcja płatnicza instrumentem wydanym przez CBPII będzie dokonywana on-line, należy uznać (na mocy art. 32i uup), że do takiej transakcji znajdują zastosowanie przepisy odnoszące się do obowiązku stosowania silnego uwierzytelniania użytkownika (tożsamej procedury do silnego uwierzytelniania klienta z art. 97 PSD2; *strong customer authentication*; dalej: SCA). Nie do końca oczywiste wydaje się jednak, którą z przesłanek wymienionych w art. 32i ust. 1 uup należy w takich okolicznościach uznać za przesądzającą o obowiązku stosowania SCA przy przeprowadzaniu CAF. Jeśli za prawidłowe zostanie uznane, zgodnie z rozważaniami poczynionymi wyżej, iż CAF może być elementem inicjowania transakcji płatniczej przez płatnika, to zastosowanie znajdzie art. 32i ust. 1 pkt 2 uup. Możliwe wydaje się także uznanie, że płatnik

<sup>19</sup> Niemniej wydaje się, że warto w tej materii przyjąć po prostu kryterium racjonalności. Jeśli ASPSP spełnia wszelkie kryteria do zwolnienia z mechanizmów awaryjnych w związku ze świadczeniem przez TPP usług PIS oraz AIS, a nie odnotowano w badanym okresie żadnego wniosku związanego z CAF, to trudno na tej podstawie przyjąć, że ASPSP nie spełnia wymogów odnośnie zwolnienia z obowiązku zapewnienia mechanizmów awaryjnych.

<sup>20</sup> Ang. *point-of-sale* lub *point-of-interaction*.

przeprowadza po prostu za pomocą kanału zdalnego czynność, która może wiązać się z ryzykiem oszustwa związanego z wykonywanymi usługami płatniczymi lub innych nadużyć (teoretycznie wyrażenie zgody na przeprowadzania CAF może zostać uznane za taką czynność; art. 32i ust. 1 pkt 3 uup). Wydaje się jednak, że bardziej właściwym byłoby przyjęcie koncepcji związanej z inicjowaniem transakcji płatniczej (elektronicznej transakcji płatniczej), gdyż – jak wskazano – w określonym modelu biznesowym (bez polecenia zapłaty) trudno uznać CAF za procedurę oderwaną od usługi PIS.

Warto w przedmiotowym kontekście zwrócić uwagę także na transakcje płatnicze z wykorzystaniem CAF, dokonywane instrumentem wydanym przez CBPII, w modelu opartym na poleceniu zapłaty. Wymaga bowiem podkreślenia, że transakcja płatnicza z użyciem polecenia zapłaty nie wymaga SCA. Wynika to bezpośrednio z brzmienia art. 32i ust. 1 uup, z treści którego należy wywnioskować, że żadna z przesłanek, wymuszających na dostawcy usług płatniczych stosowanie SCA, nie dotyczy polecenia zapłaty (jest ono inicjowane bowiem przez odbiorcę po uzyskaniu zgody płatnika). SCA w takim przypadku znajdzie zatem zastosowanie do transakcji płatniczych z wykorzystaniem CAF, gdyż są one inicjowane za przez płatnika pomocą instrumentu płatniczego opartego na karcie, a więc dotyczą „elektronicznej transakcji płatniczej” (tak należy klasyfikować transakcje płatnicze oparte na karcie). W przypadku jednak wykorzystywania przez CBPII polecenia zapłaty w dalszych etapach danej transakcji płatniczej, SCA nie znajdzie zastosowania z uwagi na ww. wskazaną treść art. 32i ust. 1 uup.

## IX. Podsumowanie

Wobec niemal braku praktycznych przykładów przeprowadzania CAF przez CBPII, poczynione rozważania mają w istocie charakter teoretyczny. Niemniej nie można wykluczyć, że w miarę upływu czasu i rozszerzania wpływu poszczególnych aspektów koncepcji otwartej bankowości na rynku usług płatniczych, pojawią się konkretne modele biznesowe, opierające się na możliwościach oferowanych przez PSD2 w kontekście CBPII oraz CAF (warto tutaj wymienić choćby operatorów pocztowych, na co wskazywano w powyższych rozważaniach, czy telekomunikacyjnych). Mimo pewnych niejasności interpretacyjnych, na które starano się zwrócić uwagę w toku niniejszej analizy, uprawnionym wydaje się przyjęcie, że ww. aspekty można określić jako stosunkowo nieuciążliwe pod kątem spełnienia wymogów prawnych dla ich wdrożenia w porównaniu np. z usługą PIS. Wydaje się zatem, że jeśli podmioty z branży *fintech*, mimo problematycznej pozycji małych instytucji płatniczych w kontekście praktycznej możliwości ich funkcjonowania jako CBPII przeprowadzających CAF w modelu nieopierającym się na poleceniu zapłaty czy inni, wymienieni w uup dostawcy usług płatniczych (np. Poczta Polska S.A.), zdecydują się na działanie w charakterze PISP (poza dostawcami uprawnionymi do tego z mocy prawa – w praktyce będzie się to wiązać z uzyskaniem statusu krajowej instytucji płatniczej), to warto rozważyć możliwości i szanse biznesowe płynące z wdrożenia omawianych instytucji. Wówczas w istocie mogłoby dojść do realizacji założeń zakładanych przez unijnego prawodawcę, który – projektując CAF – wyraził chęć dążenia do pogłębiania konkurencji na rynku usług płatniczych. Głównym wnioskiem, płynącym z dokonania przedmiotowej analizy, wydaje się konieczność postrzegania CAF jako wstępnego elementu usługi PIS, pojawiającego się w przypadku inicjowania transakcji płatniczej instrumentem płatniczym opartym na karcie płatniczej, wydanym przez CBPII (w modelu z wykorzystaniem

polecenia zapłaty), a także istnienie szeregu rodzajów ryzyka związanych z wykonywaniem transakcji płatniczych zakładających przeprowadzenie CAF i opierających się na dalszych etapach na poleceniu zapłaty.

## Bibliografia

Byrski, J. (2018). *Outsourcing w działalności dostawców usług płatniczych*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.

Byrski, J. i Synowiec, M. (2017). Wybrane zagadnienia charakterystyki prawnej nowych usług płatniczych. *Przegląd Prawa Handlowego*, 12, 34 i nast.

Byrski, J., Magoń, K. i Szaraniec M. (2018). *Proces regulacji i deregulacji na rynku ubezpieczeniowym, płatniczym i kapitałowym w aspekcie obowiązku implementacji prawa unijnego*. Warszawa: Difin.

Kasiewicz, S. (2018). *PSD2 – krytyczny przystanek na drodze do nowej ery bankowości*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa.

Kokkola, T. (2010). *Payment System*. Frankfurt, Germany: European Central Bank.

Korus, K. (2017). Usługi oparte na dostępie do rachunku w dyrektywie PSD II. *Monitor Prawa Bankowego*, 7–8, s. 81 i nast.

NBP. (2018). Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2018 r. Warszawa: NBP.

Pacak, M. (2014). *Usługi płatnicze. Komentarz*. Warszawa: LexisNexis.

NBP. (2018a). *Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów Unii Europejskiej za 2017 r.* Warszawa: NBP.

Zalcewicz, A. (2011). Instytucja płatnicza na gruncie regulacji europejskich. *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, 5, 7 i nast.